

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА В КРАЇНАХ СВІТУ ТА УКРАЇНІ

В.С.Топіха, доктор сільськогосподарських наук, професор

В.І.Топіха, доктор сільськогосподарських наук

Миколаївський державний аграрний університет

Проаналізовано виробництво м'ясної продукції і безпосередньо тенденції розвитку галузі свинарства в країнах з розвинутим свинарством та Україні.

Проанализировано производство мясной продукции и непосредственно тенденции развития отрасли свиноводства в странах с развитым свиноводством и Украине.

Постановка проблеми. Продовольча проблема на сьогодні стоїть досить гостро з урахуванням росту населення і поліпшення добробуту людей і, отже, кількості і якості споживання продуктів. З 6 млрд. людей, що живуть на землі, майже половина страждає від дефіциту білка, що оцінюється в 10-25 млн. т у рік.

Нестача харчового білка є не тільки економічною, але і соціальною проблемою сучасного світу. При цьому якщо раніше продовольчий дефіцит був характерний для багатьох країн регіону, то зараз це актуально для багатьох країн СНД і для України зокрема.

Завдання дослідження. Проаналізувати виробництво продукції харчування і безпосередньо тенденції розвитку галузі свинарства в країнах з розвинутим свинарством та зокрема в Україні.

Результати дослідження. За даними ФАО, виробництво продуктів харчування в цілому по країнах світу за період з 1990 року по 2000 рік виросло в середньому на 23,1% (в Азії – на 43,3%, Північній Америці – на 25,8%, Південній Америці – на 37,7%, Африці – на 27,3%, Океанії – на 33,9%, Австралії – на 38,7%, у Європі залишилося на колишньому рівні), а в Росії, Білорусі, Україні знизилося на 35,8, 40,1 і 50,4%, відповідно.

Якщо говорити про тваринницьку продукцію і, зокрема, про м'ясо, то за цей період виробництво яловичини і телятини збіль-

шилося зі 53,0 до 55,9 млн. т (на 5,4%), свинини — з 69,7 до 88,4 млн. т (на 26,9%), м'яса птиці — з 40,8 до 63,2 млн. т (на 54,9%), баранини — з 7,0 до 7,5 млн. т (6,8%). Виробництво м'яса усіх видів тварин збільшилося з 179 до 223 млн. т (26,2%). В наступні роки темпи приросту виробництва м'яса забезпечили валовий вихід у 257 млн. т. У зв'язку з різними темпами росту тваринницьких галузей питома вага їх теж змінилася.

На рисунку 1 видно стійку позитивну динаміку виробництва свинини. Темпи приросту за період з 2000 р. по 2004 р. склали близько 11,6%. За оцінкою ФАО, за умови збереження існуючих темпів світового споживання свинини до 2010р. воно може досягти 117-131 млн. т.

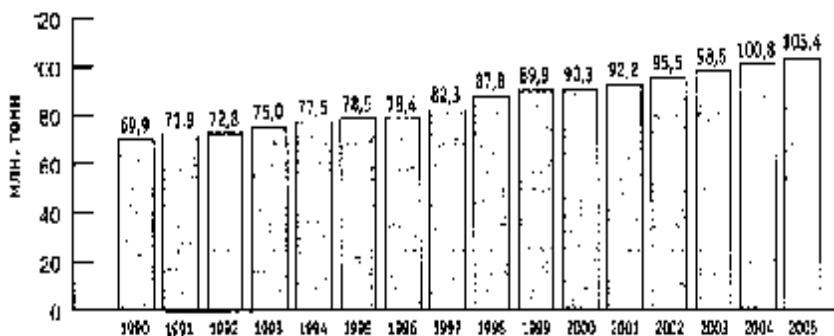

Рис. Виробництво свинини в світі за 1990-2005 рр. (за даними ФАО)

Поголів'я свиней за останні 5 років виросло на 5,4% з 902,76 млн. до 951,77 млн. у 2004 році.

У таблицях 1 і 2 наведено 10 країн з найбільшим поголів'ям і найбільшим виробництвом м'яса [1, 2, 5].

Залежно від політичних, соціально-економічних умов, історичних періодів кількість свиней та виробництво свинини в Україні було таким: 1916 рік — 6,5 млн. голів і 650 тис. т свинини, 1940 — 9,2 млн. гол. і 560 тис. т свинини, 1971 — 21,4 млн. гол. і 1481 тис. т свинини, 1989 — 19,4 млн. гол. і 1576 тис. т свинини,

1996 – 13,1 млн. гол. і 908 тис. т свинини, 1997 – 9,5 млн. гол. і 710 тис. т. свинини, 1998 – 10,08 млн. гол. і 668,2 тис. т. свинини, 1999 – 10,07 млн. гол. і 656,3 тис. т свинини, 2000 – 7,7 млн. гол. і 675,9 тис. т свинини, 2001 – 8,4 млн. гол. і 591,2 тис. т свинини, 2002 рік – 9,2 млн. гол. і 599,3 тис. т свинини [6, 8].

Таблиця 1

Динаміка поголів'я з 2000р. по 2004р. у 10-ти країнах з найбільшим поголів'ям свиней (млн. гол.)

Країни	2000р.	2001р.	2002р.	2003р.	2004р.
Китай	446,808	454,41	462,915	466,017	472,896
США	59,138	58,774	59,554	60,444	60,501
Бразилія	31,562	32,605	32,013	32,12	32,31
Германія	25,767	25,958	26,172	26,495	26,335
В'єтнам	21,801	23,17	24,879	24,689	26,12
Іспанія	24,518	26,639	23,112	24,098	25,409
Росія	15,78	16,57	16,998	17,203	17,595
Польща	17,121	17,105	18,707	18,439	17,396
Франція	14,93	15,33	15,271	15,265	15,168
Данія	11,922	12,608	12,879	12,969	13,407

Таблиця 2

Динаміка виробництва свинини у 10-ти найбільших країнах-виробниках (тис. тонн)

Країни	2000р.	2001р.	2002р.	2003р.	2004р.
Китай	40314	41845	4266	45186	47170
США	8596	8691	8929	9056	9332
Германія	3981	4074	4110	4239	4363
Іспанія	2912	2993	3070	3190	3191
Бразилія	2010	2230	2565	2524	2431
Франція	1900	2315	2350	2339	2312
Польща	1923	1849	2018	2094	1924
Канада	1640	1731	1854	1882	1900
Данія	1624	1714	1759	1762	1810
В'єтнам	1409	1515	1653	1795	1765

Питому вагу свинини у загальній структурі вирощування м'ясного поголів'я в Україні за період з 1990-2003 рр. наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Питома вага в загальній структурі вирощування м'ясного поголів'я в Україні за 1990-2003 рр. (%)

	1990р.	1995р.	1998р.	1999р.	2000р.	2001р.	2002р.	2003р.
Коні	0,3	0,4	0,7	0,8	0,6	0,8	0,8	0,9
Кролі	0,9	1,2	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	0,8
Вівці та кози	1,5	1,6	1,5	1,6	1,7	1,6	1,5	1,0
Птиця	14,6	9,9	11,5	11,7	11,6	14,3	16,5	18,8
Свині	32,5	35,0	39,4	38,9	37,0	35,2	35,2	36,6
Велика рогата худоба	50,2	51,9	45,8	45,8	47,9	46,9	44,7	41,9

За загального зниження виробництва м'яса питома вага свинини протягом цього періоду залишається досить високою і коливається від 36% до 40%, при цьому споживання свинини на душу населення — на рівні 11-14 кг [2].

Зменшення поголів'я в Україні відбувалося в результаті спаду поголів'я основних свиноматок на 2% та зменшення виходу приплоду в розрахунку на 100 основних свиноматок на 31,3%. Однією з причин цього явища є погіршення в забезпеченні кормами. Зараз кількість свиней у порівнянні з 1998 роком знизилася на 13% [1, 3, 4, 10].

За даними В.М. Нагаєвича [6], для забезпечення науково-обґрунтованих норм харчування виробництво свинини в Україні в найближчі роки повинно становити 1,6-1,8 млн. т у забійній масі. Щоб досягти таких показників, необхідно довести середньодобові прирости свиней на вирощуванні і відгодівлі до 500-550 г, заготовляти не менше 11 т концентрованих кормів на одну свиноматку з приплодом.

Серед господарств, в яких зараз займаються свинарством, функціонують три категорії товаровиробників: колективні, індивідуальні (підсобні) та сільські (фермерські). В.Рибалко [8] стверджує, що реальною основою нарощування об'ємів виробництва

свинини є колективне господарство.

На продуктивність свиней, її економічну ефективність впливає багато чинників: технологія виробництва, корми і їх приготування, порода, методи розведення, приміщення, інтенсивне відтворення поголів'я й багато інших.

Аналіз сучасного стану виробництва м'ясної продукції свідчить, що в країнах з розвинутим свинарством нарощування свинини відбувається в основному за рахунок інтенсифікації галузі. Найінтенсивніше ведеться свинарство у Данії, Нідерландах, Великобританії, Німеччині, Франції, Швеції, США, Угорщині. Тут останніми роками на кожну голову виробляють 131-151 кг, а на кожну свиню на початок року реалізують на м'ясо від 1,3 до 1,9 голови. Ці показники свідчать про високий вихід життєздатних поросят на свиноматку і добре організовану інтенсивну відгодівлю молодняка.

У теперішній час, коли Україна почала працювати в ринкових умовах, господарства повинні бути конкурентноспроможними серед країн з розвинутим свинарством. Це завдання є нелегким. Слід нагадати, що взя часів існування Радянського Союзу, коли на повну потужність працювали великі промислові комплекси, виробництво свинини на голову складало 76 кг.

Існуюча племінна база свиней в Україні, а також різні категорії господарств зможуть забезпечити інтенсивне ведення галузі свинарства [7].

В Україні згідно з наказом Міністерства аграрної політики України від 29 грудня 2005р. "Про присвоєння відповідних статусів суб'єктам племінної справи у тваринництві за наслідками державної атестації", присвоєно атестат племінних заводів з розведення великої білої породи 60-ти племінним заводом, з розведення української м'ясної — 5, ландрас — 5, великої чорної — 2, дюрок — 2, української степної білої — 2, полтавської м'ясної — 3, червоно-поясної лінії м'ясних свиней — 3, миргородської — 1. В останні роки створені такі нові породи української селекції як полтавська м'ясна, українська м'ясна, червоно-поясна спеціалізована лінія. Створюються нові високопродуктивні типи

свиней породи дюрок української селекції, тип червонопоясних свиней та інші.

На сучасному етапі в Україні є господарства, які уже працюють інтенсивно і високорентабельно і мають продуктивність тварин на рівні кращих зарубіжних господарств з розвинутим свинарством. Це ВАТ “Племзавод “Степной”, ТОВ “Агропромислова компанія” Запорізької області, арготфірма “Міг-Сервіс-Агро”, Миколаївської області, “Дністро-Гібрид” Одеської області та інші [9].

На основі дослідження відмічено, що ефективно ведення галузі свинарства в цих господарствах забезпечено завдяки:

- чіткій організації племінної роботи з використанням комп'ютерних програм, що дає змогу виявити оптимальні варіанти відбору та підбору при формуванні генеалогічної структури стада та підвищення генетичного потенціалу продуктивності порід;
- повноцінній годівлі відповідно до фізіологічних вимог організму тварин усіх статевих-вікових груп з використанням білково-вітамінно-мінеральних добавок (преміксів) вітчизняного та зарубіжного виробництва, розробці рецептури комбікормів на основі комп'ютерних програм;
- впровадженням сучасної технології з індивідуальним утриманням та нормованою годівлею холостих, порослих маток та ремонтних свинок;
- людського фактору, який полягає в тому, що технологічні і ветеринарні кадри володіють сучасними методами селекції та годівлі з використанням комп'ютерних програм, а ветеринарні спеціалісти розробляють заходи, що здатні запобігти інфекційним та іншим хворобам тварин.

Висновки

- Свинарство у світі має стійку позитивну динаміку і посідає провідне місце у забезпеченні населення м'ясними продуктами і в перспективі збереже своє лідируюче становище.
- Україна в минулому була великим виробником свинини і

цілком забезпечувала свій внутрішній ринок цим видом м'яса.

- Результатом тривалого спаду в 2003-2004 рр. поголів'я і виробництва свинини в Україні став дефіцит на внутрішньому ринку і ріст цін на свинину в 2005 році.
- З урахуванням раніше досягнутого рівня і досвіду передових господарств потенціал виробництва свинини в Україні може бути не менш ніж 2 млн. т, що покриває потреби внутрішнього ринку і формує експортні можливості цієї продукції. Досягнення такої кількості свинини цілком можливе за інтенсивного використання наявного генофонду свиней та впровадження сучасних технологій годівлі та утримання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Левантин Д.О. О состоянии свиноводства в бывших республиках Союза за период 1990 – 1996 гг. // Свиноводство. – 1998. – №3. – С. 32-33.
2. Лоза А. Тенденции развития свиноводства в Украине // матер. междунар. науч. Конф.: Днепропетровск, 2005. – С. 24-29.
3. Мазуренко О.В. Стан і напрямки розвитку м'ясопродуктового підкомплексу в Україні // Економіка АПК. – 2002. – №8. – С. 59-65.
4. Месель-Веселяк В.Я., Мазуренко О.В. Сучасний стан розвитку м'ясопродуктового підкомплексу України // Ефективне птахівництво та тваринництво. – 2004. – №11. – С. 15-17.
5. Мировое производство свинины // Ефективне тваринництво. Спец. журнал з питань тваринництва. – 2006. – № 1. – С.5.
6. Нагаєвич В.М. До історії розвитку свинарства в Україні // Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту. 1999. – №1. – С.31-34.
7. Пабат В., Корінько М. Шляхи використання наявного потенціалу розвитку тваринництва в сучасних умовах // Тваринництво України. – 1999. – №1-2. – С.2-7.
8. Рыбалко В. Пути возрождения отрасли свиноводства на Украине // Свиноводство. – 1999. – №1. – С. 2-5.
9. Топіха В.С. "Племзавод "Степной" – найсучасніше підприємство по виробництву племінного матеріалу // Ефективне птахівництво та тваринництво. – 2004. – №8. – С. 42-47.
10. Фоломеев Ф., Смыслов С. Економічні аспекти розвитку свинарства // Тваринництво України. – 1999. – № 1-2. – С.29-30